

ประมวลเอกสารการนิเทศการศึกษา

ฉบับที่ ๑



จัดทำขึ้นโดย

หน่วยศึกษาในเทศก กรมการฝึกหัดครู
กระทรวงศึกษาธิการ

รวบรวมและแก้ไขใหม่

พ.ศ. ๒๔๕๘



คำนำ

วิชาการศึกษาหรือที่เราเรียกกันว่า “วิชาครู” นั้นเป็น ศาสตร์ ทักษะ
เชิงเคราะห์เข้าไว้ในบรรดาศาสตร์ทั้งหลายในโลกที่ ต้องการการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
แกไขอยู่เสมอให้สอดคล้อง เพื่อให้ทรงคุณค่าของศาสตร์ โดยแท้จริงได้ การ
ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงย่อมกระทำกันได้ด้วยหลายกตวิธี และการเขียนเอกสาร
ให้อ่านก็เป็นวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ เอกสารที่ประมวลไว้ในหนังสือเล่มนี้
ถึงสิ่งต่าง ๆ ในวงการศึกษายุคใหม่ทั้งศึกษานานาชาติ ผู้เรียบเรียงคิดว่าสมควรจะ
เสนอให้ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษารวบรวมและพิจารณา ถ้าเห็นว่าดีมีประโยชน์
ก็จะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่อาชีพครู ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เอกสาร
เหล่านี้ความจริงได้พิมพ์ออกแจกจ่ายไปยัง โรงเรียนฝึกหัดครูและโรงเรียนมัธยม
ศึกษาในสังกัดกรมวิสามัญศึกษาครั้งหนึ่งแล้ว ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของทาง
ราชการเจ้าสังกัด แต่ปรากฏว่าความต้องการจากแห่งต่าง ๆ ทั้งทางราชการ
และส่วนตัวยังมีมาก จึงได้แก้ไขและรวบรวมขึ้นเป็นเล่มใหม่ให้กระจัดกระจาย
จริงอยู่เรื่องราวในเอกสารเป็นเรื่องราวที่คัดัดแปลงเรียบเรียง มาจาก หนังสือ
วิชาการศึกษาต่างประเทศ(สหรัฐอเมริกา) บ้าง คัดแปลงเรียบเรียงจากประสพ
การณ์ของผู้ที่ได้ไปเรียนวิชาการศึกษาในต่างประเทศ(สหรัฐอเมริกา) บ้าง จึง
อาจเป็นเครื่องชวนให้ท่านผู้อ่านคิดสงสัยว่า ก็เมื่อเป็นเรื่องของเขา จะให้เขา
มาใช้กับของเราจะเป็นการถูกต้องหรือ จึงใคร่จะขอชี้แจงว่า อาหารที่ร่วย
อย่างหนึ่งนั้น ท่านจะเรียกมันว่า ชีสทอดก็ตาม กุนเชียงก็ตาม หรือไส้กรอก

กับกับปลาแนมก็ตาม เนื้อแท้ที่ทรงสรรพคุณในอาหารวิธยาอย่างเดียวกัน
จะมั่วว่าอย่างไร ทำจากไหน มันไม่สำคัญมิใช่หรือ

หน่วยศึกษานิตเทศกมนำที่ที่จะต้องแสดง ความชอบคุณไว้ ณ ที่นออย่าง
น้อย ๓ ครั้ง ครั้งหนึ่งคือขอบคุณศึกษานิตเทศก ผู้ได้เรียบเรียงเอกสารต่าง ๆ
จนเป็นวิทยาทาน ครั้งที่สองคือขอบคุณกรมการฝึกหัดครูที่ให้อนุญาตในการ
เผยแพร่วิทยาทาน ครั้งสุดท้ายคือจะขอบคุณท่านผู้อ่าน ถ้าได้กรุณาชักชวน
ข้อบกพร่องผิดพลาดอันน้อยอยู่ในบรรณวิสัย

หน่วยศึกษานิตเทศก

กรมการฝึกหัดครู

พฤษภาคม ๒๔๕๘



หลักปฏิบัติตามแผนการศึกษาแบบพัฒนาการ

นางสาวอรรัตน์ อิศรภักดี

แปลจาก

Foundations of Progressive Educational Practices

ในหนังสือ

Guiding Child Development in the Elementary School

โดย

Freeman Glenn Macomber



หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา

พิมพ์แจกโรงเรียนฝึกหัดครู และโรงเรียนมัธยมศึกษา

ของ

กรมวิสามัญศึกษา

เอกสารการนิเทศการศึกษา

๑ ตุลาคม ๒๔๘๓



หลักปฏิบัติตามแผนการศึกษาแบบพัฒนาการ

Foundations of Progressive Educational Practices

ในบทความนี้จะขอนำหลักปรัชญาการศึกษาและจิตวิทยาของการศึกษาแบบพัฒนาการ หรือจะเรียกว่า การศึกษาแผนใหม่มาด่าเป็นข้อ ๆ ไป แต่บางข้อก็เป็นหลักเกณฑ์ที่ปรากฏทางการศึกษาแผนใหม่ยังมีได้คงดงรับเข้าเป็นหลักการที่แน่นอนหรือใช้ได้เสมอไป แต่ทงนั้นเชื่อว่าหลักการที่งานนี้ใช้ได้เสียทีเดียว เพียงแต่เป็นหลักการที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ ให้รู้แจ้งอย่างชัดเจน หรือเป็นหลักการที่ไม่เกินความคลุมเคลือไปโดยสมบูรณ์เท่านั้น

หลักของการศึกษาแบบพัฒนาการในแผนใหม่ มีดังต่อไปนี้ :-

๑. เด็กทั่ว ๆ ไปย่อมมีความแตกต่างกันในความสามารถ ความต้องการ และความสนใจ

เด็กกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดที่จัดรวมเข้าอยู่ในชั้นหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยจำนวนต่ำถึงสิบคนนั้น ย่อมมีเด็กที่พัฒนาการทางร่างกาย ทางสมอง และทางสังคมต่างกัน หรือไม่เท่ากับเด็กอื่นปะปนอยู่ ทงนี้จะเห็นได้ด้วยการทดสอบเชาวน์ (Intelligence Test) อันเป็นวิธีที่แสดงให้รู้ ถึงเกณฑ์อายุสมองของเด็ก แม้ในพัฒนาการทางร่างกายหรือความเจริญเติบโต หรือทางความสามารถในการเรียนรู้ต่าง ๆ ก็ยังมีความแตกต่างกัน

ความแตกต่างกันทั้งหลาย นมรากฐาน มาจากความแตกต่างกันหลาย
อย่าง เช่น จากสิ่งแวดล้อมทางบ้าน ทางชุมชนชน ทักษะต่อการเรียน ปริมาณ
ของคำพูด (Vocabulary) และการรู้จักวางตนในสังคมเหล่าน เป็นต้น

การแตกต่างกันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน แต่
โดยทั่วไปโรงเรียนก็ยังคงกำหนดกฎเกณฑ์ การปฏิบัติงานของเด็กในวิชา
ต่าง ๆ เช่น แล้วจัดชั้นให้เด็กทำงานให้ได้ตามกฎเกณฑ์ ดังนั้นจึงจะให้เด็กชั้น
ใด ก็เมื่อเรารับถึงความแตกต่างของเด็กเช่นแล้วเราจึงจะคงกำหนดกฎเกณฑ์
ให้เด็กต้องทำตามให้เขาชัดเจนเกี่ยวกับคนอื่น ๆ จึงไม่เป็นการสมควร สัมมัต
ก. มีความรู้ ทางเลขคณิตเพียงชั้นมัธยมปีที่ ๓ แต่มีความสามารถทางวาดเขียน
และอ่านเท่ากับเด็กในชั้นมัธยมปีที่ ๓ โรงเรียนจึงไม่ยอมให้ผ่านไปเรียนในชั้น
ต่อไป คือชั้น ๒-๓ เพราะอย่างว่าอันเลขคณิต เช่น เป็นต้นเป็นการศึกษา
ทนายระบบแบบพิมพ์ที่กำหนดมาได้ พิมพ์เด็กทุกคนให้ออกมาในรูปหรือพิมพ์
เดียวกันหมด คือให้เด็กทุกคนเหมือนกัน ซึ่งเป็นการฝืนธรรมชาติเด็กหลาย ๆ
คนในกลุ่มหนึ่ง ๆ

๒. เด็กย่อมมีความสามารถและความสนใจในสิ่งทีตนเรียนแตกต่างกัน
ไปตามสาขาของวิชาแต่ละอย่าง ตามชนของความสามารถของแต่ละคน ตาม
สติปัญญาในการเรียนรู้วิชาการและความสามารถในทางศิลปหัตถกรรม หรือ
ในทางกีฬา หรืออื่น ๆ ต้องอย่างนั้นความสัมพันธเกี่ยวโยงกันน้อยที่สุด

เราอาจทดสอบเชาวันของเด็กด้วยวิธีหาเกณฑ์ภาคเชาวัน (I.Q.)
แต่เกณฑ์ภาคเชาวัน ที่ได้นั้นมิใช่ว่าจะเป็นเครื่องชั่งหรือท้าวได้ว่า เด็กจะปราด
เปรื่องทางกระบวนการเรียนวิชาการอื่น ๆ ด้วย เช่น เด็กคนหนึ่งอาจ

เรียนเก่งในวิชาภาษา สังคมศึกษา หรือวิชาอื่นทดล่ายกัน แต่อาจจะอ่อนทาง
 การเรียนดนตรีทางศิลปะหัตถกรรม ก็เป็นได้ เพราะการเก่งทางหนึ่งนั้นไม่มด
 คอเนื่องให้เด็กรู้ หรือเข้าใจอีกทางหนึ่งได้ง่ายเสมอไป หรือเด็กบางคนอาจจะ
 เรียนเลขได้ในเกณฑ์ดี แต่อ่อนทางการเรียนเรียงความ แสดงความคิดให้
 คนอื่นเข้าใจ โดยเฉพาะในภาควิชาการทั่วๆ ไปด้วยแล้ว เราจะหวังให้เด็ก
 เรียนรู้ เท่ากันไปเสียทั้งหมดย่อมไม่ได้ แต่อย่างไรก็ดี ครูไม่ควรแน่ใจว่าเด็ก
 ทุกคนจะอ่อนอย่างหนึ่ง แล้วเรียนเก่งอีกอย่างหนึ่งเสมอไป ดังเช่นที่เชอคนอยู่
 โดยมากว่านักฟุตบอลดุดหรือนักกีฬาจะเรียนหนังสืออ่อน

แต่สำหรับการแยกเด็กออกตามลำดับขั้น ของสติปัญญา นั้นไม่ใช่การแก้
 ปัญหาเรื่องการสอนให้ถูกต้องไปได้ ถ้ามีความจำเป็นที่ต้องแยกควรถือเกณฑ์
 ของความสามารถในวิชาหนึ่งๆ เป็นหลัก จะได้ประโยชน์เช่นเด็กที่เก่งวิชา
 คำนวณเท่าๆ กันก็ให้เขาทำหนังสือ ท่อนกว่าก็จัดไว้อีกหนังสือต่างหากตั้ง
 เป็นตน ทงนเพื่อส่งเสริมเด็กที่มีแว่นฉลาดในวิชานั้นๆ ให้มีความเจริญรุ่งโรจน์
 คือไปโดยไม่หยุดยั้งและไม่ต้องเสียเวลามาคอยเรียนไปพร้อมๆ กับพวกที่อ่อน
 ในเรื่องนั้นการศึกษาบางคนมีความเห็นว่าเมื่อเด็ก เรียนเก่งในทางใด แล้วก็ให้
 ใช้เวลาในทางนั้นให้น้อยลง หันมาเรียนวิชาที่ตนเองอ่อนให้ดีขึ้น แต่การศึกษา
 ออกกลุ่มหนึ่งให้มีความคิดเห็นว่า เมื่อเด็กเรียนวิชาต่างๆ ตามเกณฑ์อย่างคำ
 ทัดดีที่จะต้องรู้ ก่อนออกไปจากโรงเรียนได้แล้วก็เป็นเพียงพอ สำหรับวิชาใด
 ที่เด็กถนัดก็ควรให้มีโอกาสได้รับการส่งเสริม ให้เรียนไปจน ปรารถเปรี๊ยะโดย
 ใช้หลักทให้เด็กเดินทางหนึ่งทางใดได้ก็ให้ทำไป แต่อย่างอื่นก็ต้องรู้พอประมาณ
 นักการศึกษา ถัดมไม่เห็นด้วยในการที่จะให้เด็กเรียนทุกวิชาได้ด้วยเกณฑ์ปาน
 กต่างแล้วไม่มวิชาใดที่เรียนได้เป็นอย่างดีแต่เดย

๓. หัดกวดควรเป็นสิ่งที่ ขยับขยาย เข้าหาความต้องการของเด็กได้
ใช้ให้เด็กเข้าหาหัดกวดแต่เพียงข้างเดียว

ข้อที่เราได้มาจากหลักเกณฑ์ที่ว่า เด็กแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน
ในความสามารถ ความต้องการ และทัศนคติตนเอง แต่ก็มีโรงเรียนเป็นจำนวน
น้อยที่ดำเนินการตามหัดข้อ ๓ นี้ โดยมากไม่ได้ทำหรือเห็นว่าทำไม่ได้เอาเลย
ทีเดียว โดยเฉพาะในวิชาที่จัดเข้าเป็นจำพวกวิทยากร เช่น วิทยาศาสตร์
ภูมิศาสตร์ ด้วยแล้วยังไม่มีทางลดหย่อนให้แก่เด็กได้เลย

ทั้งนี้เป็นเพราะเราหวังให้เด็กทุกคนในชั้นเรียนเดี๋ยวนั้น เรียนหนังสือ
ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เดิมเดี๋ยวก็นั่งกัน อ่านไปพร้อมๆ กันทั้งๆ ที่
ความสามารถในการอ่านของเด็กแตกต่างกัน

ในเรื่องหัดกวดนี้เราน่าจะทำความเข้าใจกันเสียว่า หัดกวดนั้นคือ

(๑) หัวข้อของวิชาต่างๆ ที่จัดเข้าเป็นหมวดหมู่ เรียงตามลำดับ
ยากง่าย เพื่อให้เด็กเรียนไปตามขั้นของลำดับขั้น และเมื่อรู้ความทักาน
แล้วจึงจะได้ชื่อว่าเรียนสำเร็จ หรือ

(๒) แผนเค้าโครงการศึกษาที่วางไว้อย่างกว้างๆ เพื่อให้โรงเรียน
สอนแก่เด็กให้รู้ ก่อนจะได้รับประกาศนียบัตร หรือก่อนสำเร็จการศึกษาไปเรียน
ต่อในชั้นสูงต่อไป หรือ

(๓) ประสิทธิภาพต่างๆ อันเป็นผลทางการศึกษาที่โรงเรียนจะต้อง
ให้เด็กกระทำเพื่อบ่มผลให้เด็กแต่ละคนได้รับการฝึกหัดอย่างดีที่สุด จะได้ใช้
เป็นเครื่องมือทำประโยชน์ให้แก่สังคมในชีวิตรับพ้นจากโรงเรียนไปแล้ว

ทั้งหมดนี้คือเค้าโครงของหัดกวดของการศึกษาโดยทั่วไป ไม่ว่าแผนเค้า

หรือใหม่ แต่ความยุ่งยากของการวางหลักสูตรนั้นอยู่ที่หลักสูตรมีที่จะวาง
 กลุ่มๆ โดยถือความต้องการส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ ดังนั้นจึงเป็นการลำบากที่
 ความต้องการนั้นไม่ตรงกับความต้องการของส่วนย่อย

ถ้าจะให้การศึกษาได้สอดคล้องตามความมุ่งหมายแผนใหม่แล้ว หลักสูตรควร
 จะยืดหยุ่นได้ โดยถือจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่เราจะให้แก่เด็กเป็นเกณฑ์
 แต่เรื่องหนึ่งเป็นของยากคือการทงเวลาและการค้นคว้าเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริง
 ในความต้องการของแต่ละท้องถิ่นต่อไป

เมื่อเป็นเช่นนั้น การหันหลักสูตรเข้าหาความต้องการของเด็ก แม้จะ
 ยากลำบากเท่าใด แต่ที่เราได้สังเกตเห็นแล้วควรทำเท่าที่ทำได้ โดยถือหลักสูตรว่า
 เมื่อเด็กสำเร็จการศึกษาควรรู้ อะไรบ้าง เช่น ควรรู้หลักการบริหารและรักษา
 สุขภาพอนามัยให้แข็งแรงอยู่ตลอดไป ควรรู้สิทธิและหน้าที่ของคนอันพึงมี
 คอสังคมประชาธิปไตย ควรรู้ค่าของบริการ ค่าของเงิน เพื่อการดำรงชีวิต
 อยู่อย่างไม่ผิดเคืองเดือตรอน ควรเข้าใจหลักเกณฑ์ของวิชาศาสตร์อันตนจะ
 ได้พบเห็นเป็นประจำ ควรรู้จักชื่นชมในสิ่งที่ดีงามที่ได้พบจากศิลปสาขาต่างๆ
 และควรรู้จักใช้เวลาว่างเพื่อการสร้างสรรค์ และควรรู้จักการนับถือตนเอง
 นับถือผู้อื่น มีความรับผิดชอบถึงระเบียบธรรมเนียมอันพึงมีหรือปฏิบัติอยู่
 เป็นประจำ เหล่านี้เป็นความต้องการโดยทั่วๆ ไป อันเป็นมาตรฐานของหลักสูตร

๔. การเรียนคือกระบวนการของประสบการณ์อันต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน

ความจริงของงานของเด็กเป็นผลมาจากความเกี่ยวพันระหว่างเด็กกับสิ่ง
 แวดล้อมทางการสังคม และทางร่างกายและจิตใจทั่วไป ในการศึกษาแผนเก่า
 เราเพิ่งตั้งให้เด็กคร่ำเคร่งอยู่แต่กับหนังสือ อันเป็นบทเรียนให้ได้แต่ในสิ่งท

เรียกว่าความวิ ทางวิทยาการถ่ายเดียว แม้จะมีประสิทธิภาพเฉพาะแต่ตาม
 หนึ่งอันหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นผลอันจะได้แก่พัฒนาการทางบุคลิกลักษณะ และ
 ทางอุปนิสัยใด จึงมักจะเป็นไปในทางนี้เสีย (Negative) มากกว่าทางนิมาน
 (Positive) จะรู้อะไรดีก็อย่างที่ใช้เวลาเรียนมากกว่าทำจริง ๆ เด็กใช้เวลา
 เรียนประวัติของกบหรือจักรกรมากกว่าใช้เวลาหัดแต่ง หรือเรียนคิดปณด้วย
 ตนเอง เรียนหน้าทพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่มีการปฏิบัติอย่าง
 จริงจัง แต่ชีวิตในชนทุกวัน เด็กต้องประสบกับครุฑทำตัวเป็นฝูงการเสีย
 ทุกอย่าง เรียนเรื่องของชาติในข้อคดีมากกว่าเรื่องของชาติที่เป็นอยู่ทุกวันนี้
 หรือแนวทางของชาติที่จะเป็นไปในภายหน้า เรียนวิทยาศาสตร์ทดลองตาม
 หนังสือในสิ่งที่ยากเกินความนึกคิด แต่หาได้ให้สังเกตปรากฏการณ์ตาม
 ธรรมชาติที่อยู่รอบๆ หน้

๕. การเรียนจะได้ผลดียิ่งก็ต่อเมื่อเด็กอยู่ในสภาพหรือมโนทางที่จะเข้าใจ
 แจ่มแจ้งถึงสถานะของการเรียน และจะคุ้นเคยกับเรียนก็ด้วยการมีประสพการณ์
 บ่อยๆ

เด็กมีประสพการณ์แต่ดูมองเจริญถึงขีดบริ และเข้าใจสภาพความเป็น
 อยู่ประจำวันของตนได้ดีแล้ว ก็ย่อมนำเอาวิชาที่เรียนมาใช้ได้ประโยชน์

เด็กไม่เคยวัดของจริงเลยว่า นกหนึ่ง ฟดหนึ่ง หรือเมตรหนึ่ง เพียง
 ไหน จะให้เด็กเรียนเลขเกี่ยวกับมาตราพวคนั้นมาก ๆ ก็จะไม่เกิดประโยชน์หรือ
 ไม่เกิดความแจ่มแจ้งเท่าเด็กได้ลงมือวัดดูเองจริงๆ หรือการเรียนภาษาต่าง-
 ประเทศก็เหมือนกัน การเรียนแต่กฎทางไวยากรณ์ และเรียนแต่แปลก็ไม่
 ใช่ว่าจะทำให้ใช้ภาษานั้นให้ได้ผลได้ ซึ่งทางที่ดีควรให้เด็กได้ใช้ภาษานั้นๆ

ในการค้นหาหรือการใช้ทางอื่นโดยตรง จะได้ผลและรู้ภาษานั้นๆ อย่างแท้จริง การเรียนให้รู้ถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้นจะได้ประโยชน์เท่าใดก็ได้ไปเห็นการเลือกตั้งจริงๆ หรือการประชุมของสภาผู้แทนจริงๆ หรือเด็กได้มีโอกาสใช้วิธีการเช่นนั้นในโรงเรียนของตนเองบ้าง

๖. การเรียนจะให้ได้ผลตักต้อนเมื่อเด็กรู้ว่าการเรียนนั้นมีความมุ่งหมายอย่างไรต่อตัวเด็ก

เด็กกเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ จะเรียนอะไรได้ผลตักต้อนเมื่อรู้ว่าตนกำลังก้าวไปสู่จุดหมายที่ตนตั้งใจไว้ เด็กที่ต้องการจะทำอะไรสักอย่างหนึ่งตามคุณค่าแก่ตนเองก็มักจะหมกหมิ่นเรียนและเรียนได้ผลดีกว่าเด็กที่เรียนไป โดยยังไม่แน่ว่าตนจะมีจุดหมายเพียงไร ครูควรจำไว้ว่า ถ้าเด็กทำงานสักแต่ตามคำสั่งของครูหรือทำอย่างเฉื่อยชา ขาดความหมกหมิ่นขาดมโนเหตุจูงใจที่จะตั้งใจทำงานโดยไม่รู้จุดหมายแล้ว การเรียนจะได้ผลดี

ถ้าครูสามารถหยั่งทราบถึงจิตใจและความสนใจของเด็กได้แล้ว จิตมอบให้ทำงานโดยมุ่งให้เด็กได้พัฒนาการทางสังคม ทางสมอง ทางอารมณ์ และทางความเจริญของร่างกาย ย่อมจะเป็นผลดี หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ การทำงานตามหลักสูตรนั้นควรถือความสนใจและความต้องการของเด็กเป็นเกณฑ์ มิใช่ตามความสนใจหรือความต้องการของครู ในข้อนี้อาจจะนึกได้ว่า จะให้เด็กเรียนมีต้องให้เด็กได้รับความเข้าใจอันถ่องแท้ตลอดเวลาด้วย หรือ เพราะเด็กชอบความสนใจอันถ่องแท้ทุกคน ข้อนี้อาจจะไม่ผิด เพราะความสนใจทำให้เกิดความสนใจ แต่ในสิ่งที่น่าสนใจนั้นมิใช่จะเป็นสิ่งที่จูงใจให้สนใจให้สนใจเสมอไป ฉะนั้นครูน่าจะช่วยให้เด็กสนใจในการเรียนก่อนเสมอไม่ว่าในทางใด

๘. การเรียน คือกระบวนการของความเจริญงอกงาม

เด็กจะพัฒนาการในทางสังคม หรือทางความเข้าใจในวิชาการ มิใช่เกิดแต่การทำแบบฝึกหัดซ้ำๆ แต่อย่างเดียวน เด็กจะต้องมีประสบการณ์เต็มอวัยวะตลอดระยะเวลาหนึ่งๆ จึงจะมี ความเข้าใจหรือจำได้เป็นอย่างดี เช่น การเรียนวิชาเลขคณิตเรื่องเศษส่วนนั้น เด็กต้องเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมปีที่ ๑ เรื่อยไปเป็นเวลาหลายปีจึงจะเข้าใจได้แจ่มแจ้ง หรือเด็กเมื่อเริ่มเรียนในชั้นประถมก็รู้ว่าเงินมูลค่าแตกต่างของได้ หรือรู้ว่าเงินนั้นมีความสำคัญอย่างไร ในชุมชนชนและเงินที่ตนคุ้นมากก็จำพวกเศษส่วนต่างคนได้รับมาเพื่อซื้อขนมเล็กๆ น้อยๆ ยิ่งเมื่อชีวิตก้าวหน้าไป เด็กก็ย่อมมีความเกี่ยวข้องกับเงินในปริมาณมากขึ้นตามลำดับ การเรียนเรื่องการใช้จ่ายเงินก็สืบต้นงขึ้น ยิ่งเรียนสูงขึ้นไปถึงเรียนการธนาคาร หรือการธุรกิจ เงินก็นำความสำคัญให้มากขึ้น นี่เป็นตัวอย่างของประสบการณ์ ที่เด็กจะต้องได้รับต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ ยากขึ้นตามลำดับจนเป็นการศึกษาที่เรามุ่งหมายจะให้แก่เด็ก

๘. การเรียน คือกระบวนการสร้างสรรค์

เมื่อเด็กเติบโตขึ้นพร้อมด้วยความเข้าใจ ทักษะคิด และรู้จักมีความชื่นชมในสิ่งดีงาม มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ เด็กก็ต้องพยายามจะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นซึ่งถือเป็นการสร้างสรรค์ ให้แก่ตนและแก่สังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ การสร้างสรรค์คนเป็นการพยายามที่จะทำอะไรใหม่หรือดีขึ้นกว่าที่เคยทำมา การสร้างสรรค์คนย่อมมีมากขึ้นแตกต่างกันไปตามเด็ก และแตกต่างกันไปตามลักษณะของงาน การสร้างสรรค์เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่เห็นผลมาจากการ

เรียน และเป็นการแสดงออกซึ่งสิ่งที่ตนของตัวเองมิใช่การลอกแบบ จำมาจาก
แบบผู้อื่นและมักจะได้จากกิจกรรมที่เด็กทำขณะที่อยู่ในโรงเรียนนั่นเอง

๘. ความจริงถ้าโรงเรียนมีอุปกรณ์ครบครัน และครูมีความสนใจที่จะ
ทำการสอนตามแผนใหม่ ก็ไม่เป็นการยากเลยที่จะให้เด็กทำงานอย่างตั้งใจ
และสนใจอยู่กับงานตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน ฉะนั้นจากหลักข้อของการศึกษา
แผนใหม่ จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องพยายามหาเวลาให้มากที่สุดที่จะหาได้มา
ช่วยเด็กแก้ปัญหาและนำทางในการประกอบกิจกรรม ในบางกรณีอาจจะเป็น
จริงว่าเด็กบางคนไม่ชอบเรียนดังที่ครูกำลังสอนตามหลักสูตร ที่เป็นเช่นนั้นอาจ
จะเป็นเพราะหลักสูตรตามแบบเก่าคงขึ้นโดยไม่ถือความสนใจความต้องการของ
เด็กเป็นเกณฑ์ หรืออาจจะมีส่วนก็เป็นส่วนน้อยอันเป็นผลให้เด็กรู้สึกว่า การเรียน
นั้นหนักและน่าเบื่อหน่าย หลักสูตรควรมีใช้ดังที่ร่างขึ้นตามความประสงค์ของ
ผู้ใหญ่ น่าจะนึกถึงความต้องการของเด็กเป็นเกณฑ์ดังที่กล่าวไว้ในข้อ (๓)

เมื่อนานทีเด็กจะต้องทำเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย หรือเด็กบางคนมีสมรรถ
ภาพในการเรียนต่ำ ก็อาจจะทำให้เด็กท้อหรือเกิดทัศนคติอันไม่คดต่อสิ่งที่ครูกำลัง
สอน ผลก็คือเด็กอาจจะเฉยไม่สนใจหรือคิดอะไรเพี้ยนไป ซึ่งไม่เกี่ยวกับการ
เรียน หรือมีฉันทะกันทำอย่างอื่น ซึ่งเป็นการก่อความยุ่งยากให้แก่ชั้น หรือ
เกิดความรู้สึกไม่ชอบมาโรงเรียนเท่าแต่เพียง เมื่อเด็กไม่ตั้งใจเรียน ครูควร
หาเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด เมื่อได้ทราบว่าเป็นเด็กสนใจอันก็ควรนำเรื่องนั้นมา
สอนให้เป็นคุณทางการศึกษาเช่นยอมทำให้เด็กตั้งใจเรียนขึ้นได้

เมื่อนักการศึกษาหรือครูได้ทราบถึงความสนใจและความสามารถของ
เด็กอันมีต่าง ๆ กันแล้ว พยายามหาเครื่องประกอบการสอน และวิธีสอนให้

สอดคล้องต้องกับธรรมชาติและความสนใจความต้องการของเด็กแล้ว โรงเรียน
ก็จะเป็นสถานที่ที่สนใจดึงดูดเด็กให้อยากมาโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

๑๐. การรวมมือเกิดผลเป็นดังสำคัญของผู้บริหารทางจิต

หลักข้อนี้เป็นหลักใหม่ แต่กำลังได้รับความนับถือว่าเป็นจริงมากขึ้น
ทุกทีไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่เมื่อทำอะไรในสิ่งที่เกินความสามารถจะทำให้สำเร็จ
ได้แล้ว ก็ไม่อยากทำ เช่นเดียวกับคนงานในกิจการทั่วไปที่ได้รับค่าจ้างน้อยไม่
มีทางก้าวหน้า ก็ยอมไม่ทำถึงใจหรือผ่านไม่ทำงานเอาเสียเลยทีเดียว เด็ก
ก็เช่นเดียวกัน พยายามเท่าใดก็ยังไม่กล้าเรียนเพื่อนคนหนึ่ง
เขาเด็กจะเลยกำลังใจ ยังได้รับการลงโทษถูกขังให้เรียนนอกเวลาซึ่งเป็นผลร้าย
มากกว่าดี จนในที่สุดเด็กจะมีท่าทีท้อว่า “ช่างมัน” เกิดขึ้นแล้ววางมือไม่
ขมกั้เขม่น ทางที่ดีสำหรับกรณีเช่นนี้คือ ควรปล่อยให้เด็กพยายามไปเท่าที่
สามารถเป็นขั้นๆ ค่อยๆ ไป แม้จะช้าก็ควรปล่อย ครึ่งเพียงแต่ให้เด็กมีการ
ก้าวหน้า การเรียนช้าของเด็กไม่ทำให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ เด็กจะค่อยๆ
ก้าวไปทีละขั้นๆ ทำความสำเร็จไปทีละขั้นๆ ทุกครั้งที่เด็กก้าวไปอย่างมั่นคง
เป็นเครื่องบำรุงกำลังใจอย่างดี หากเขาเด็กจะมีทัศนคตินิยมในวิชานั้นและเรียน
ได้ผลดีขึ้นมาเอง

หลักข้อนี้เองถึงถึงความสุขใจขณะเรียนนั่นเอง ถ้าเด็กมีความทุกข์ใจ
ไม่ว่าในเรื่องทางโรงเรียนหรือทางบ้านย่อมทำให้การเรียนไม่ได้ผล

๑๑. โรงเรียนควรรับผิดชอบ หรือเขาเกี่ยวข้องกันถึง แวดล้อมของ
เด็กให้กว้างออกไปทุกทีๆ เท่าที่จะทำได้

นัยการศึกษาตามแผนใหม่จะไม่ถือเสียว่า เมื่อเด็กย่างก้าวพ้นโรงเรียน
ไปแล้วครุ่นคิดถึงมารับผิดชอบทันที จริงอยู่ความรับผิดชอบทางกฎหมาย

หมดลง แต่ความรับผิดชอบทางการศึกษาหาได้หมดลงด้วยไม่ ถ้าโรงเรียนมุ่ง
ประสงค์อย่างแรงกล้าที่จะสร้างสังคมของงามทางทัศนคติอันดีให้เกิดขึ้น นำ
เด็กให้รู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ มีคุณลักษณะอันเหมาะสมที่จะดำรงอยู่ในสังคม
ประชาธิปไตย และมีความเข้าใจซาบซึ้งถึงหลักมูลฐานแห่งการอยู่ร่วมกับ
เพื่อนมนุษย์อื่นเช่นนี้แล้ว โรงเรียนจะหันหลังไม่สนใจในสิ่งแวดล้อมของเด็กที่
มีอยู่ทางบ้านและชุมชน อันยังความพัฒนาการให้กับเด็กนั้นเสียไม่ได้ ครู
ควรทราบด้วยว่าเด็กใช้เวลาว่างขณะที่อยู่ทางบ้านทำกิจการอะไร สิ่งนั้นอาจจะ
เป็นผลดีต่อตัวเด็กเองได้เท่าหรือดีกว่าขณะที่ทำอยู่ทที่โรงเรียน อิทธิพลของสิ่ง
แวดล้อมที่มีอยู่ทางบ้านเช่น ภาพยนตร์เด็กไปโต วิชิต์เด็กฟัง หนังสือของเด็ก
อ่าน หรือกิจกรรมอันเด็กกระทำให้แก่ชุมชน เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีผล
เกี่ยวพันถึงการศึกษาที่ได้รับไปจาก โรงเรียนทั้งสิ้น และผลที่เด็กได้รับอาจเป็น
คุณต่อความเจริญของงามหรืออาจจะตรงข้าม ก็เป็นโทษต่อจุดประสงค์
ของการศึกษาก็เป็นได้

ฉะนั้นถ้าโรงเรียนมุ่งหวังผลดีให้แก่เด็ก ก็ควรสนใจในสิ่งเหล่านี้เท่าที่
ควรจะทำให้

๓๒. จุดประสงค์แท้จริงของการศึกษา คือแนวทางแห่งความเจริญ
ของงามในแนวต่าง ๆ ที่เด็กมีความจำเป็นจะได้รับ มิใช่เพียงแต่เฉพาะให้
เด็กเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่คร่ำสอนไปแต่อย่างเดียว

ความรู้จะมอบคุณค่าให้เห็นได้ก็ต่อเมื่อแปลถ่ายออกเป็นการกระทำ และ
ความรู้จะเป็นเครื่องช่วยสนับสนุนให้เด็กมีความคิดถูกต้อง แล้วกระทำทำให้
สอดคล้องกันไป ทั้งตัวเราเช่นนี้มิใช่เราจะไม่คำนึงถึงคุณค่าของวิชาความรู้และ

เรื่องราวต่าง ๆ อันเด็กได้เรียนรู้ไปก็หาไม่ได้ เพียงแต่เห็นวิชาความรู้ หรือเรื่องราวที่เรียนไปนั้นยังแคบเกินไป ไม่เพียงพอแก่การดำรงชีวิตของเด็ก สัมกับความต้องการของการศึกษาแผนใหม่ ตามความหมายใหม่ทั้งกว้างขวาง นครจะหมายรวมถึงสรรพสิ่งทั้งมวลที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งที่เป็นตัวอักษร และที่เห็นได้จากสิ่งที่เป็นอยู่จริง ๆ ความมุ่งหมายแห่งการศึกษาโดยกว้างขวาง ย่อมจะหมายถึงการเข้าใจหรือซาบซึ้งในสิ่งต่าง ๆ และรวมถึงความเกี่ยวข้อง ของคนเราแต่ละคนที่มีต่อกันทั้งทางกายและทางสิ่งแวดล้อม (เช่นความรู้ต่าง ๆ) เพิ่มความสามารรถที่มีในตัวคน ในอันที่จะใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มนุษย์ คือจัดการหาเลี้ยงชีพและงานสร้างเสริมค้ำจุน รักษารักษาในสิ่ง ดีงามทั้งหลายทั้งทางธรรมชาติวิทยาและวัฒนธรรม (คือประพฤติตามศีลธรรม ของศาสนา และรู้จักสั่งด้วยงาม และความไพเราะ) และหมายรวมถึงการมี ทักษะอันนำไปสู่สิ่งที่เกิดปัญหาอันดีงามต่อสิ่งแวดล้อมคน (คือมีความ นิยมชมชอบในการจัดการงานอันเป็นคุณประโยชน์ แล้วลงมือทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้ ผลดีขึ้น)

๓๓. ครูควรทำตัวเป็นผู้แนะแนวทางจะดีกว่าทำตัวเป็นผู้บังคับการออกคำสั่ง ในกระบวนการศึกษาของเด็ก

เมื่อเราทำสภาพภายในชนให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยแล้ว หน้าที่ ที่เหมาะสมของครูน่าจะเป็นผู้แนะแนวทางการปฏิบัติงาน หรือเป็นผู้ให้คำปรึกษาให้แก่เด็กที่ติดขัดหรือสงสัยในการเรียนจะเหมาะสมอย่างยิ่ง

แต่ทว่าในที่สุดความหมายว่า ครูจะถนัดมานั่งอยู่หลังชั้น หรือจะให้คำแนะนำกับเด็กเหมือนนักเรียนมาตามเท่านั้น ครูน่าจะเป็นผู้แนะแนวทางที่ชวน

ชนชั้น ประกอบด้วยความรอบรู้ในวิชาการและวิชาที่จะแนะ และรู้ว่าเมื่อไร
ควรให้คำแนะนำ ทั้งคำแนะนำนั้น ควรจะให้เพียงใด เพราะในบางกรณีถ้า
ครูบอกเสียทุกแง่ทุกมุม เด็กจะไม่เหลืออะไรสำหรับคิดเองทำเองเลย เช่น
ก็ไม่ใช่เป็นการส่งเสริม การที่ครูจะบงการชนวนไปเสียทุกอย่างและทุกโอกาสนั้น
ย่อมจะไม่ทำให้เด็กมีความสร้างสรรค์ หรือมีความรับผิดชอบเกิดขึ้นในนิสัย
เมื่อเราจะสร้างคุณลักษณะอันเป็นประชาธิปไตยให้แก่เด็ก เราไม่ควรให้เด็ก
มีความเป็นอยู่อย่างระบอบประชาธิปไตยเริ่มตั้งแต่แรกทีเดียว

การที่ครูจะรู้ว่าเมื่อไรควรให้คำแนะนำนั้น ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวลงไป
นอกจากจะอยู่ที่การตัดสินใจของครู แต่ครูไม่ควรหวังให้เด็กทำงานได้ผลดีหรือ
ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว นับปัญหาที่ยากเกินกำลังสติปัญญามาให้เด็กคิด
และในกรณีที่เกิดปัญหาที่ยากเช่นนั้น ครูควรจับโอกาสให้ความ
ช่วยเหลือทันทีอย่าให้เสียเวลาหรือให้เกิดความท้อแท้แก่เด็กจนก่อน

๑๔. ประสิทธิภาพที่ทุกคนควรให้ผลิตผลซึ่งแม้จะมีจำนวนน้อย แต่เป็น
สิ่งจำเป็นสำหรับผลแห่งการศึกษาแผนใหม่ ย่อมเป็นสิ่งที่นานียมยิ่งกว่าประสพ-
การณ์ที่ไม่ดีทั้ง หรือเพียงผิวเผิน ดังเช่นที่มอยู่ในหลักสูตรที่เพิ่งแต่งแต่วิชา
การเป็นใหญ่

ในเรื่องนี้ ครูโดยมากอาจจะมึนตันแย่งกันโต้เถียงทาง คือ

ถ้าชนชั้นไหนใดใช้เวลาเรียนเฉพาะวิชาใด เพื่อให้เด็กได้รู้แจ่มแจ้ง
แล้วจำนวนวิชาที่เด็กจะต้องเรียนก็น้อยลง เช่นในวิชาภูมิศาสตร์กับหนังสือ
กำหนดให้เรียน เรื่องราวของดินแดนทั้งโลก ดังนั้นเด็กก็คงไม่มีเวลาเรียน
แต่จะประเทศใดจะเสียคพอเท่าที่ควรทราบ แต่ถ้าวเราจะกำหนดให้เรียนจำนวน

เรื่องน้อยลง แต่จะเรียนทบทวนมากพอได้เรียนละเอียดเท่าที่จะเกิดคุณประโยชน์

นักการศึกษาตามแผนใหม่มักนิยมในความเห็นที่ว่า ให้เด็กเรียนน้อยเรื่องแต่ให้เกิดพัฒนาการแก่ศักยภาพ (potentiality) ของเด็กอย่างเต็มที่ (หมายความว่าให้เด็กแสดงความสามารถที่มีอยู่ให้ปรากฏ) ประสิทธิภาพที่ตกชงนั้นหมายถึงสิ่งที่เด็กพบเห็นแล้วสามารถทำความเข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้ง ตลอดจนทุกแง่ทุกมุม ยังเป็นประสิทธิภาพที่มากให้ความคิดความรู้แก่เด็กมากยังเป็นสิ่งที่ตกชง ประสิทธิภาพที่กระทำสืบต่อเนื่องกันไปเป็นสิ่งที่น่าสนใจเพราะถ้ายิ่งแผ่กว้างไปมากเพียงใดก็จะเป็นประโยชน์แก่เด็กมากเพียงนั้น

ตัวอย่างเรื่องการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ทุกถ้าวในตอนต้นนั้น การที่จะกำหนดให้เด็กเรียนให้ละเอียดแค่เพียงประเทศที่มีความสัมพันธ์กับประเทศเราให้ซาบซึ้งทุกแง่ทุกมุมย่อมมีประโยชน์มาก

๑๕. โรงเรียนนมไฮเต้จะเป็นสถานที่ที่คอยปลูกฝังอุดมคติ หรือเป็นสถาบันเพื่อประชาสัมพันธ์โดยเท่านั้น แต่ควรจะเป็นอย่างที่มุ่งการปรับปรุงให้ทันสมัยแก่สังคมหรือเพื่อให้สังคมเจริญก้าวหน้าไปไกลอีกด้วย

การศึกษาจะต้องถึงผลเลิศในทางทำสังคมให้ดีขึ้น ย้ำความสำคัญของความดีในอดีตให้คงอยู่ต่อไป ประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่ในภายหน้าก็เด็กในเวลานี้ ควรจะมีทัศนคติ มีความรู้ชื่นชมในความงามความดีความเข้าใจดีต่อเพื่อนร่วมสังคม และมีความสามารถรอบรู้ในวิชาการ ซึ่งทั้งหมดนี้คือการเจตนาที่พอควร และโรงเรียนควรจะมีส่วนในการนี้ด้วย

เด็กนักเรียนก่อนจะจากโรงเรียนไปควร

- (๑) รู้จักร่วมมือกับผู้อื่นในการขบปัญหาอันเป็นส่วนรวม
- (๒) รู้จักใช้ความคิดให้ถูกต้องตามหลักการ
- (๓) รู้จักออกงานเจริญก้าวหน้าไป ในการเข้าใจปัญหานั้นระดับ
ต้นของสังคม ของการเศรษฐกิจ ของการบ้านเมืองและของโลก
- (๔) มีความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย จะเป็นคู่ทางอัน
แท้จริงทางเดียวของการดำรงอยู่ในโลกนี้
- (๕) มีความประสงค์ตั้งใจแน่วแน่ที่จะใช้ระบบ ประชาธิปไตย
สร้างสวัสดิการ ให้เกิดแก่ชุมชนชนทั่วไป และจะพยายามทำความก้าวหน้าให้
เกิดแก่สังคมที่ตนอยู่เป็นส่วนรวม

จากหัวข้อทั้งห้าหานี้ นักการศึกษาพึงรับเอาเป็นข้อคิดแนวทางได้ จะ
ขยายหรือคัดทอนลงให้ได้ผลตามความมุ่งหมายก็ย่อมทำได้ เพราะตามที่ได
กล่าวแล้วในตอนต้นว่า ทั้งหมดเป็นหลักการที่เชื่อถือได้ แต่ยั้งขาดการค้นคว้า
หรือขยายความออกไปให้กว้างขวางแจ่มแจ้งเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี ทั้งหมดนี้
ควรถือได้ว่าเป็นแนวปรัชญาของการศึกษาแผนใหม่ได้.



